

Međupredmetni pristup u provedbi GOO

ŽSV profesora informatike/računalstva PGŽ
Rijeka, 23. travnja 2015.

Željka Travaš, dipl.pol.

PROGRAM RADA:

1. Početak GOO u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu
2. Odluka i Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja GOO za srednje škole
3. Međupredmetno planiranje – PRIMJERI DOBRE PRAKSE
4. Radionica

POČETAK, PRISUTNOST, STATUS GOO u hrvatskom odgojno–obrazovnom sustavu

- ▶ ***Nacionalnim programom odgoja i obrazovanja za ljudska prava*** kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske 1999. godine te posebnom
- ▶ ***Odlukom Vlade RH*** (14. listopada 1999.) obvezala Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta na primjenu u cjelokupnom odgojno–obrazovnom sustavu.

Građanski odgoj i obrazovanje u NOK-u

- ▶ donošenjem **NOK-a** provođenje građanskog odgoja i obrazovanja je postalo **obvezno**
- ▶ jedna od osam ključnih kompetencija utvrđenih **Europskim kompetencijskim okvirom**
- ▶ Okvir utvrđuje i definira, po prvi put na europskoj razini, ključne kompetencije koje su građanima potrebne za njihovo osobno ispunjenje, uključivanje u društvo, aktivno građanstvo i radnu osposobljenost za rad u društvu utemeljenom na znanju.

Ključne kompetencije

Preporuka EK uvodi osam ključnih kompetencija:

- ▶ Komuniciranje na materinjem jeziku
- ▶ Komuniciranje na stranim jezicima
- ▶ Matematička pismenost, osnovna znanja iz znanosti i tehnologije
- ▶ Digitalna kompetencija
- ▶ Učiti kako se uči
- ▶ **Međuljudska i građanska kompetencija**
- ▶ Poduzetništvo
- ▶ Kulturno izražavanje

GOO u NOK-u

NOK-om iz 2010. građanski odgoj i obrazovanje je utvrđen kao:

- ▶ **Obvezni kroskurikularni predmet u cjelokupnom odgojno-obrazovnom sustavu**
- ▶ **jedna od ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje**
- ▶ **izborni predmet u višim razredima osn . šk.**
- ▶ **redoviti predmet u srednjoj šk. (postojeći PiG)**

DO 2012.

- ▶ do 2012. je provedba Nacionalnog programa odgoja i obrazovanja za ljudska prava bila je više na dobrovoljnoj osnovi
- ▶ u tom razdoblju su ostvareni brojni primjeri dobre prakse
- ▶ veći br. nacionalnih programa je integriran u odgojno-obrazovni sustav kroz GOO
- ▶ **2012. je dovršen novi Kurikulum GOO**

Škole u uzorku za eksperimentalno provođenje Kurikuluma GOO-a*

IPA projekt i MMH

Osnovna škola Ivan Goran Kovačić, Petrinja,
Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Duga Resa,
Osnovna škola Siniše Glavaševića, Vukovar,
Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Velika,
Ekonomska i turistička škola, Daruvar i
Srednja škola Obrovac, Obrovac.

---

* Odluka o eksperimentalnom provođenju Kurikuluma GOO-a i Kurikulum nalaze se na www.azoo.hr i na www.mzos.hr

AZOO i MZOS

Osnovna škola „Đuro Ester“, Koprivnica,
III. osnovna škola Čakovec, Čakovec,
Osnovna škola Pavleka Miškine, Zagreb,
Osnovna škola Matije Gupca, Zagreb,
Gimnazija „Fran Galović“, Koprivnica i
Srednja škola Dugo Selo, Dugo Selo.

Svrha eksperimentalnog praćenja Kurikuluma GOO-a

- ▶ Eksperimentalnu provedbu Kurikuluma GOO-a sustavno su pratili i vrednovali:
  - Agencija za odgoj i obrazovanje ,
  - Istraživačko–obrazovni centar za ljudska prava Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
  - Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja u suradnji s
  - Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta.
- ▶ **Rezultati dobiveni eksperimentalnom provedbom Kurikuluma te analize provedenoga praćenja i vrednovanja koristile su se u svrhu donošenja Programa GOO-a za obvezno uvođenje u sve škole.**

Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja GOO (Odlukom od 27.08.2014.)

Sastavnice:

1. Cilj i zadaće integriranja
2. Međupredmetni pristup u provedbi
3. Metode uspješnog poučavanja
4. Kompetencije nastavnika za poučavanje
5. Način stručnog praćenja i vrednovanja međupredmetnog integriranja sadržaja GOO
6. Vođenje dokumentacije za praćenje postignuća učenika
7. Plan integriranja u postojeće predmete
8. Tematska područja
9. Izvanučioničke aktivnosti
10. Vrednovanje i samovrednovanje postignuća učenika
11. Integracija i korelacija s predmetnim temama

1. CILJ I ZADAĆA INTEGRIRANJA (GOO u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti od I. do IV. razreda srednje škole)

▶ Ustav Republike Hrvatske (čl. 1.)

“Republika Hrvatska jedinstvena je i nedjeljiva demokratska i socijalna država.

U Republici Hrvatskoj vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana.

Narod ostvaruje vlast izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem.”

▶ **Članak 3.**

“ Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.”

“Škola je dužna učenike poučiti da opstanak demokracije ovisi o aktivnom sudjelovanju građana u odlučivanju na svim razinama.” (ZNANJA, VJEŠTINE, STAVOVI)

2. MEĐUPREDMETNI PRISTUP U PROVEDBI GOO

- ▶ Na načelu integracije i korelacije
- ▶ Učenik–subjekt procesa učenja (Ne samo zapamćivanje i reprodukcija!)
- ▶ **OBAVEZNA MEĐUPREDMETNA PROVEDBA**
(Svi su predmeti povezani s općim pravom na odgoj i obrazovanje ili nekim posebnim pravom, **u svakom se traži razvoj nekih vještina i vrijednosti koje pridonose GOO**)
- ▶ SRO, stručni suradnici, školska knjižnica–informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole

3. METODE POUČAVANJA GOO

- ▶ Interaktivne, metode suradničkog učenja
- ▶ Participativne metode
- ▶ Osim u učionici, uče kroz izvanučioničnu nastavu i izvannastavne aktivnosti, koriste različite medije i kontekste kao izvore učenja, osobito lokalnu zajednicu gdje provjeravaju stečena znanja i vještine o aktivnom građanstvu

4. KOMPETENCIJE NASTAVNIKA ZA POUČAVANJE GOO

- ▶ Opća profesionalna znanja i vještine
- ▶ Strukovna znanja i vještine u području GOO (znanja iz strukturnih i funkcionalnih dimenzija)
- ▶ Procesi učenja i poučavanja koji vode razvoju aktivnog građanstva (npr. međupredmetno planiranje...usmjerenost na ishode poučavanja)
- ▶ Metode učenja i poučavanja GOO
- ▶ Metode vrednovanja i samovrednovanja u GOO

–stručna usavršavanja (Azoo i ŽSV)

5. NAČIN STRUČNOG PRAĆENJA I VREDNOVANJA MEĐUPREDMETNOG INTEGRIRANJA GOO

- ▶ NCVVO (30 osnovnih škola)
- ▶ SAVJETNICI AZOO

6. VOĐENJE DOKUMENTACIJE ZA PRAĆENJE POSTIGNUĆA UČENIKA U GOO

- ▶ Opisno u rubriku bilježaka u imeniku
- ▶ Također vrsta aktivnosti prema elementima ocjenjivanja (zaseban predmet)
- ▶ Razredna mapa za GOO
- ▶ Učenička mapa osobnog razvoja

7. PLAN INTEGRIRANJA GOO U POSTOJEĆE PREDMETE I IZVANUČIONIČKE AKTIVNOSTI

I. do IV. razred	MEĐUPREDMETNO – kroz sve općeobrazovne predmete, strukovne predmete, programe stručnih suradnika –razvijanje i predmetne i građanske kompetencije	20 sati godišnje
	SAT RAZREDNOG ODJELA (teme predviđene planom sata i Zakonom o odgoju i obrazovanju	5 sati
	IZVANUČIONIČKE AKTIVNOSTI – suradnjom škole i lokalne zajednice Trebaju biti uključeni svi učenici prema njihovim interesima i mogućnostima škole. Npr. istraživačke, volonterske, organizacijske, proizvodno–inovativne aktivnosti ...	10 sati

8. TEMATSKA PODRUČJA – STRUKTURNE DIMENZIJE

- ▶ **Metodologija razvoja građanske kompetencije je spiralno-razvojno postavljena**

Građanska kompetencija obuhvaća:

▶ **FUNKCIONALNE DIMENZIJE**

- znanja i razumijevanja
- vještine i sposobnosti
- vrijednosti i stavove

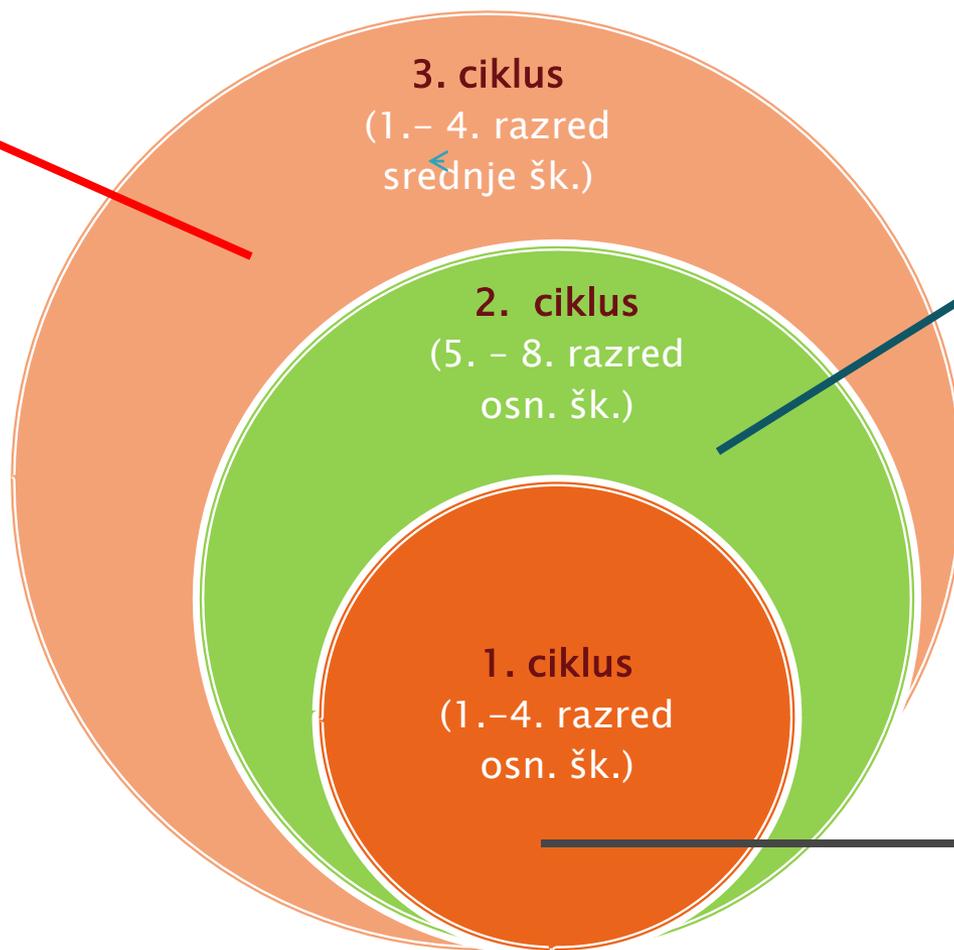
▶ **STRUKTURNE DIMENZIJE**

- ljudsko-pravna
- politička
- društvena
- međukulturna
- gospodarska
- ekološka

Naglasak je na ostvarivanju
zadaca u stvarnom svijetu
npr.
znati kako učiniti nešto,
znati zašto je nešto važno,
znati o nečemu

CIKLUSI RAZVOJA GRAĐANSKIH KOMPETENCIJA

učenik –
građanin
hrvatske
domovinske
zajednice te
građanin
europske i
međunarodne
zajednice

učenik –
građanin
hrvatske
domovinske
zajednice

učenik –
građanin
razredne,
školske i
lokalne
zajednice

- ▶ Sve **strukturne dimenzije** (tematska područja) su definirane, opisane, sistematizirane za svaki razred osnovne i srednje škole
- ▶ Istaknuti su pripadajući **ključni pojmovi**
- ▶ Navedeni su pripadajući **OBRAZOVNI ISHODI**

Obrazovni ishodi su temelj za međupredmetno planiranje i programiranje nastave GOO.

LJUDSKOPRAVNA DIMENZIJA

- dostojanstvo osobe, ljudska prava , slobode i odgovornosti u nacionalnom, europskom i međunarodnom pravnom sustavu
- ravnopravnost u odnosu na dob, spol, te etničku, vjersku, klasnu i drugu pripadnost, rasu i druge razlike
- vladavina prava i zaštita ljudskih prava
- suzbijanje neljudskog, ponižavajućeg i nepoštenog (koruptivnog) ponašanja
- suzbijanju društvene isključenosti na različitim razinama

POLITIČKA DIMENZIJA

- određenje i značaj demokracije
- vlast i demokratsko upravljanje, razred, škola, lokalna zajednica, država, Europska unija, međunarodna zajednica
- sudjelovanje građana u demokratskom upravljanju
- istraživanje i rješavanje problema od školske do međunarodne razine
- suzbijanje neljudskog, ponižavajućeg i nepoštenog - koruptivnog ponašanja
- suzbijanje društvene isključenosti i drugih oblika diskriminacije pojedinca na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini

DRUŠTVENA DIMENZIJA

- društvene komunikacijske vještine
- timski rad
- upravljanje grupnim radom
- upravljanje emocijama
- upravljanje sukobima
- volontiranje i razvoj socijalne solidarnosti

MEĐUKULTURNA DIMENZIJA

- razvoj osobnog, zavičajnog, većinskog i manjinskih nacionalnih identiteta kao dijela hrvatskog domovinskog identiteta te europskog i globalnog identiteta
- interkulturalna osjetljivost, komunikacija i dijalog
- osvještavanje i uklanjanje stereotipa i predrasuda

Gospodarska;

- odgovorno gospodarstvo, poduzetnost i poduzetništvo
- pravo na rad
- pravo na učenje za konkurentnost na tržištu,
- zaštita i moć potrošača, utjecaj na proizvodnju, tržište i društvo potrošnjom

Ekološka;

- održivi razvoj Hrvatske, Europe i svijeta
- uloga građana u održivom razvoju

9. IZVANUČIONIČKE AKTIVNOSTI

- ▶ nadopuna pojedine međupredmetne tematske aktivnosti
- ▶ povezane sa satom razrednika
- ▶ samostalni projekti:
  - Zakon u razredu
  - Projekt građanin
  - Radionica budućnosti
  - Simulirana sjednica Sabora ...
  - obilježavanje posebnih dana...

6. VOĐENJE DOKUMENTACIJE ZA PRAĆENJE POSTIGNUĆA UČENIKA U GOO

- ▶ Opisno u rubriku bilježaka u imeniku
- ▶ Također vrsta aktivnosti prema elementima ocjenjivanja (zaseban predmet)
- ▶ Razredna mapa za GOO
- ▶ Učenička mapa osobnog razvoja

Razredna knjiga– DNEVNIK RADA I IMENIK

- ▶ **Dnevnik rada**
  - Navesti nastavnu jedinicu prema planu i programu predmeta
  - Dodati kraticu “GOO” ako je obrađena tema/ishod GOO

IMENIK

- ▶ Svaki nastavnik opisno prati učenika u svom predmetu u rubrici za praćenje
- ▶ Izvodi ocjenu koja je rezultat postignuća u usvajanju nastavnih sadržaja i stupnju razvijenosti ishoda predmeta koji su istodobno i ishodi GOO
- ▶ U provjeru postignuća unutar određenog predmeta uključuje se provjera postignuća iz građanske kompetencije koju je nastavnik planirao i razvijao tijekom nastave svog predmeta
- ▶ Nastavnici trebaju upoznati učenike s elementima praćenja i ocjenjivanja prema Pravilniku

Treba li posebna rubrika?

- ▶ “U nekim predmetima već postoje rubrike u koje se na integrirani način može vrednovati postignuće iz GOO

Npr. u Povijesti, Uočavanje uzročno–posljedičnih veza; u Prirodi, Praktični rad...

Važno je da učitelji kad dogovaraju ishode koje će međupredmetno razvijati kod učenika dogovore i na koji način će provjeru učenikovih postignuća integrirati u provjeru predmetnih postignuća/kompetencija te da učenicima kažu što se od njih očekuje i kako mogu utjecati na poboljšanje svoje ocjene....”

Vrednuje se:

- ▶ **znanje** (činjenično znanje o programskim sadržajima/pojmovima GOO-a)
- ▶ **vještine za primjenu tog znanja** (provedbeno znanje; primjena znanja kroz usvojene vještine; praktični radovi, rješavanje problema, usvojenost komunikacijskih vještina koja se pokazuju u grupnom radu, u izgradnji demokratskih odnosa u razredu kroz provedbu dogovorenih pravila razreda i druge aktivnosti i vještine utvrđene u Programu GOO-a)
- ▶ **vrijednosti** (iskazivanje kroz učenikovo djelovanje; rezultat usvojenih znanja i vještina – **vrijednosti se ne smiju vrednovati odvojeno ili zasebno već kao sastavni dio učenikove kompetencije koja se pokazuje i dokazuje učenikovim djelovanjem**).

RAZREDNA MAPA

- ▶ **IZVEDBENI ŠKOLSKI PROGRAM**
međupredmetnih i interdisciplinarnih
sadržaja GOO
- ▶ Kopije **PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE**
(svatko iz svojeg predmeta) u kojoj su
jasno naznačene teme i ishodi GOO

UČENIČKA MAPA OSOBNOG RAZVOJA U GOO

▶ UČENIK UPISUJE:

- U kojim je aktivnostima sudjelovao
- Što je izradio u vezi GOO
- Osobna zapažanja
- Osvrt na naučeno
- Ideje i rješenja do kojih je došao
- Teškoće s kojima se je susretao...

- ## ▶ PRILAŽE:
- potvrde o sudjelovanju u projektima škole,
natjecanjima, volontiranju, tečajevima, priznanja, ...

Može se
pripremiti
OBRAZAC
koji bi
učenici
ispunjavali

- ▶ Tko će i na koji način nadgledati vođenje mape?
- ▶ Što ako učenik ne vodi mapu?

“Učenika treba motivirati i objasniti

- da je evidentiranje i dokumentiranje njegovih postignuća važno za njega i da mu može koristiti kao podloga u profesionalnom usmjeravanju i zapošljavanju;
- da evidentira što je otkrio tijekom učenja kao bitno za svoj odnos prema drugim ljudima i sebi i kakva su mu očekivanja, što treba učiniti da bi ih ostvario;
- da navodi razloge za svoje postupanje;”

Kako od slabih učenika koji ne pišu ni domaće zadaće tražiti da vode mape osobnog razvoja, kad nisu ni u čemu pokazali svoje mogućnosti i uspjeh?

- ▶ “Takvi učenici će u praktičnim aktivnostima iskušati drugi način učenja – povezan sa životom te kroz uspješno rješavanje problema u suradnji s drugim učenicima iskusiti da i oni mogu biti uspješni. To može biti izvor motivacije za bolje učenje ali i prilika da evidentiraju svoje postignuće. ”

PREPORUKA

- “ **Nastavnici** se trebaju dogovoriti da vode učenike daljnjem otkrivanju znanja stečenih u okviru pojedinih predmeta
- ▶ kroz praktično, inovativno, izvanučioničko učenje;
  - ▶ kroz istraživanje i rješavanje problema u društvenoj zajednici;
  - ▶ kroz otkrivanje mogućnosti praktične primjene znanosti u stvarnom životu – npr. skupina učenika dobije zadaću da prikupi podatke i izradi prikaz (PPT) o inovativnim projektima koje su pokrenuli mladi, druga skupina napiše članak o tome što je utjecalo ili bilo uvjet da postanu inovatori i objavi ga, treća skupina pozove nekoga od inovatora ili znanstvenika s priznatim inovacijama u razred ili mu se obrati pismom itd.”

SVRHA

širi spektar, pokazatelj, namjena nekog programa – npr. Kurikuluma GOO-a

Svrhe poučavanja su širi iskazi o tome što će učenik biti u stanju učiniti jednom kad završi poučavanje. Svrhe se opisuju apstraktnim pojmovima

Svrhe su opći iskazi koji se tiču obuhvatnih ciljeva ili intencija poučavanja.

Npr. aktivan i odgovoran građanin

Iz svrha proizlaze ciljevi, ISHODI.

ISHODI AKTIVNOSTI

- a) iskazi kojima se izražava **što** učenik treba znati, razumjeti nakon što završi određeni proces učenja, poučavanja i vježbanja (građansko znanje i razumijevanje)
- b) vještine koje je učenik u stanju pokazati nakon što završi određeni proces učenja, poučavanja i vježba, tj. **kako** se nešto čini, stvara, primjenjuje ... (građanske vještine i sposobnosti)
- c) vrijednosti kojima je privržen, uvjerenja, kritički odnos, zastupanja, sklonost, zalaganje za ... (građanske vrijednosti)

ISHODI (ciljevi)

– definirani, operacionalizirani, mjerljivi, najjednostavniji koraci za postizanje svrha

–moraju biti mjerljivi na neki konkretan način. Ciljevi učenja uključuju neki uvjet koji opisuje stupanj na kojem učenik pokazuje ono čime je ovladao.

Ciljevi su pojedinačni stupnjevi koje učenik mora postići kako bi dosegao svrhe.

Ciljevi se pokazuju ishodima.

Svrhe su općenite, ciljevi su specifični.

Postoji više ciljeva nego svrha.

Svrhe su poput strategija, ciljevi poput taktika.

Redosljed u izradi izvedbenog programa:

- ▶ 1. izabrati ishode
- ▶ 2. odrediti svrhu
- ▶ 3. dati naziv
- ▶ ...